

Teeltsystemen voor concurrerende teelt van wintertarwe

EH 0216

Door: Ruud Timmer (PPO) en Henk Floot (SPNA)

Inleiding

Door de lage graanprijzen staat het rendement van de graanteelt onder druk. De aanzienlijke stijging van de korrelopbrengst van wintertarwe in de laatste 10 jaren is niet voldoende geweest om de alsmear lager wordende prijs te compenseren. Met name in graanrijke bouwplannen, zoals die in het Oldambt, is het inkomen van de akkerbouwer verzwakt.

Voor de graanteler is dit aanleiding geweest om de laatste jaren steeds kritischer te worden t.a.v. de inzet van teeltmaatregelen. De teelttechniek was vooral gericht op verlaging van de teeltkosten. Maar is dit wel mogelijk als er tevens niet te veel op de korrelopbrengst mag worden toegegeven?

Onderzoek op proefboerderij Ebelsheerd

De Stichting Proefboerderijen Noordelijke Akkerbouw (SPNA) heeft in het voorjaar van 2001 besloten financiële middelen beschikbaar te stellen voor meerjarig onderzoek naar verbetering van het rendement van de tarweteelt. Uitwerking van deze vraagstelling (i.s.m. PPO-AGV) resulteerde in een meerjarige proef met 7 teeltsystemen welke vooral verschilden in teeltkosten, maar elk met een eigen strategie. Als uitersten waren aanwezig een “onbehandeld en onbemest” systeem en een “intensief” systeem, gericht op maximale opbrengsten. Daartussenin lagen systemen die verschilden in bemesting en gewasbescherming en die drijfmest toegediend kregen in het voorjaar. In dit meerjarige proefveld wordt elk teeltsysteem elk jaar op dezelfde plek uitgevoerd, m.a.w. alle teeltsystemen zijn aangelegd als continueteelt. In de gekozen opzet zijn geen verschillen aangebracht in grondbewerking, zaai techniek en onkruidbestrijding; deze teeltmaatregelen zijn gelijk voor alle teeltsystemen.

Proefopzet:

A	onbemest en onbehandeld	geen bemesting of gewasbescherming
B	opbrengstmaximalisatie	3x N-bemesting, totaal 270 kg N/ha 2x groeiregulatie (CCC+Moddus) 3x ziektebestrijding
C	oogstzekerheid bij hoge input	3x N-bemesting, totaal 240 kg N/ha 2x groeiregulatie (CCC+Moddus) 2-3x ziektebestrijding
D	preventieve teelt met low input	2-3x N-bemesting, totaal 180-200 kg N/ha 1x groeiregulatie (CCC+Moddus) 3x ziektebestrijding (lagere doseringen)
E	curatieve teelt met low input	2-3x N-bemesting, totaal 180-200 kg N/ha 1x groeiregulatie (CCC+Moddus) 1-2x ziektebestrijding (afh. aantasting: volle dosering)
F	dierlijke mest met low input	dierlijke mest, maximale aanwending in 1gift 1x groeiregulatie 1x ziektebestrijding (afh. aantasting: volle dosering)
G	comb. dierlijke mest en kunstmest	kunstmest: 1 ^e gift ca. 50 kg N/ha en 3 ^e gift 30 kg N/ha dierlijke mest: maximale aanvulling in april (2 ^e gift) 1x groeiregulatie 1-2x ziektebestrijding (afh. aantasting: volle dosering)
	alle objecten (behalve onbehandeld)	1-2x bladluisbestrijding

Het onderzoek werd in 2001 gestart in een tarweperceel met het ras Farandole en in 2002 voortgezet met het ras Drifter. Bij een bodemvoorraad aan minerale stikstof tussen de 10-22 kg N/ha reikte de kunstmest N-bemesting bij de verschillende objecten van 180 kg N/ha (sub-optimale teelt) tot 250 kg N/ha (opbrengstmaximalisatie). Op 9 april werd 28 m³ varkensdrijfmest met een sleufkoutermachine met slangaanvoer uitgebracht; daarmee werd 200 kg N/ha, 85 kg P₂O₅ en 176 kg K₂O per hectare toegediend.

Algemene proefveldgegevens

ras	Drifter
zaaidatum	3 november 2001
voorvrucht	wintertarwe
grondanalyse	pH-KCl 7.5; CaCO ₃ 1.5; org.stof 4.4; lutum 49; afslib. 54-73; Pw-getal 51; K-getal 31; K-HCl 38
N-min 0-100 cm	10-22 kg/ha N
N-bemesting	1 ^e gift: 22 maart; 2 ^e gift: 16 mei; 3 ^e gift: 31 mei hoeveelheden verschillend per systeem
K-bemesting	6 april 55 K ₂ O
P-bemesting	10 april 70 P ₂ O ₅
onkruidbestrijding	16 febr. 2 l/ha Javelin + 3 l/ha isoproturon 24 april 1 l/ha mecoprop
groeiregulatie	0-2x CCC en/of Moddus verschillend per systeem
ziektebestrijding	0-3x verschillend per systeem
oogst	15 augustus 2002

Resultaten van het tweede onderzoeksjaar

In het eerste onderzoeksjaar hebben de voorvrucht (spinazie) en de hoge minerale N-voorraad (112 kg N/ha) een grote invloed gehad op de gewasontwikkeling. Hierdoor bleven de verschillen tussen de diverse teeltsystemen beperkt van omvang. In het tweede jaar was de N-voorraad duidelijk lager en dat was bij het "onbemeste en onbehandelde" object te zien. Er was een duidelijk tekort aan stikstof en de opbrengst bleef ver achter bij de andere systemen (tabel 2). Dit was niet alleen het gevolg van de beperkte beschikbaarheid aan stikstof, maar ook het gevolg van ziekteaantasting (gele roest en bladvlekkenziekte). De overige teeltwijzen hebben niet tot grote verschillen in korrelopbrengst geleid. Bij alle systemen kon de ziekteontwikkeling in de hand worden gehouden en trad er geen legering op.

De kosten voor de uitgevoerde teelthandelingen zijn gebaseerd op bedragen, zoals gehanteerd worden in Kwantitatieve Informatie (KWIN 2002). Het rendement van elk systeem is vergeleken met die van het maximale-opbrengst systeem. Bij een lagere inzet aan teeltkosten bleek het rendement van de systemen toe te nemen. Het gebruik van dierlijke mest i.c.m. kunstmest bleek erg gunstig voor het rendement; enerzijds werd de hoogste opbrengst behaald en anderzijds waren de kosten voor bemesting beperkt. Alleen drijfmest toepassen was echter onvoldoende om tot een hoge opbrengst te komen. Het afsluiten van een mestafzetcontract zal het rendement nog een extra impuls kunnen geven. De sporen, ontstaan bij het uitrijden van de drijfmest waren zeer beperkt en hadden geen (negatief) effect op de korrelopbrengst.

Voorlopige conclusies

- De hoogste input aan teeltkosten is geen garantie voor de hoogste opbrengst en zeker niet voor het hoogste rendement. Vooral het gebruik van lagere doseringen bij de ziektebestrijding hebben een gunstig effect op de financiële opbrengst gehad
- Het gebruik van dierlijke mest is zeer gunstig voor het rendement (ervan uitgaande dat mest + uitrijden gratis is). Drijfmest toedienen als tweede gift is goed mogelijk Er kan veelal op een gunstig moment (voor grond en gewas) gewerkt worden zodat geen spoorvorming optreedt.
- Verwacht mag worden, dat de teeltstrategieën zich in de komende jaren nog duidelijker gaan manifesteren, zowel in korrelopbrengst als in teeltrendement.

Tabel 1. Korrelopbrengst, teeltkosten en rendement eerste jaar 2001

code	teeltsysteem	opbrengst ¹		teeltkosten (€/ha)			rendement	
		korrel ton/ha	fin. €/ha	bemesting ²	gewasbescherming ³	totaal	€/ha	rel ⁴
A	onbehandeld	8,8	1344	0	0	0	1344	98
B	opbrengstmaximalisatie	11,4	1727	85 (3)	265 (6)	350	1377	100
C	oogstzekerheid/hoge input	11,4	1737	70 (3)	257 (6)	327	1410	102
D	preventief/lowinput	11,6	1761	55 (3)	231 (5)	286	1475	107
E	curatief/low input	11,1	1688	55 (3)	138 (3)	193	1495	109
F	drijfmest/low input	10,9	1662	0 (0)	164 (4)	164	1498	109
G	drijfmest+stikstof	11,6	1762	15 (2)	182 (5)	197	1565	114

Tabel 2. Korrelopbrengst, teeltkosten en rendement tweede jaar 2002

code	teeltsysteem	opbrengst ¹		teeltkosten (€/ha)			rendement	
		korrel ton/ha	fin. €/ha	bemesting ²	gewasbescherming ³	totaal	€/ha	rel ⁴
A	onbehandeld	4,7	670	0	0	0	670	62
B	opbrengstmaximalisatie	11,0	1461	162 (3)	222 (6)	383	1078	100
C	oogstzekerheid/hoge input	11,0	1464	147 (3)	211 (6)	357	1107	103
D	preventief/lowinput	10,6	1415	127 (3)	151 (5)	278	1137	106
E	curatief/low input	10,6	1420	127 (3)	109 (3)	236	1184	110
F	drijfmest/low input	9,4	1287	0	134 (4)	134	1153	107
G	drijfmest+stikstof	11,6	1522	65 (2)	211 (5)	275	1247	116

Opmerkingen:

- ¹) uitgegaan is van 0,11 €/kg korrel en van 5 ton stro à € 50 per ton (3 ton/ha bij object A, onbehandeld), excl. hectare-toeslag MacSharry.
- 2) voor N kosten € 0,50 per kg N incl. strooien à € 12,- per werkgang (tussen haakjes), excl. drijfmestaanwending.
- 3) voor bestrijding van ziekten, plagen en legering, incl. uitvoering à € 13,- per ha per werkgang (tussen haakjes).
- 4) bij het relatieve rendement is opbrengstmaximalisatie (B) op 100 gesteld.